

CONSTRUIR

EN TEMPS DE CRISI

DAVANT LES ELECCIONS GENERALS

«Una comunitat cristiana autèntica viu en constant relació amb la resta d'homes, amb qui comparteix totalment les seves necessitats i amb qui afronta els problemes. Per la profunda experiència fraternal que s'hi dona, la comunitat cristiana no pot deixar de tenir una idea i un mètode propis per afrontar els problemes comuns, pràctics i teòrics, i oferir-los com a col·laboració específica a la resta de la societat en què es troba» (Luigi Giussani, fundador de Comunió i Alliberament).

En la perspectiva assenyalada per Giussani se situa aquesta contribució de Comunió i Alliberament que oferim a tothom, en aquest temps d'eleccions, per tal de promoure un diàleg que afavoreixi la recuperació del nostre país.

La crisi és un fet

La crisi està canviant les condicions de vida de milions de persones: augmenta l'atur, augmenten els pobres, cada cop hi ha més empreses que tanquen, es qüestiona l'Estat del benestar i ens arrisquem a quedar-nos al marge del desenvolupament mundial, rebaixats a ser un país de segona divisió.

La crisi està provocant diverses reaccions, que podem resumir en dues:

- defensar-se de la crisi donant la culpa a algú, que segurament existeix i té més responsabilitat que els altres. Però així no es produeix cap canvi, simplement augmenta la queixa i s'acaba en la desesperació.
- comportar-se com si no passés res, prenent començar de nou, sense fer cap tipus d'autocrítica, sense mesurar-se amb la realitat.

La realitat és positiva perquè posa en marxa la persona

mal és sempre en un costat i el bé, en l'altre—, ha permès a Occident afrontar el futur. Pensar que n'hi ha prou amb anar contra algú per vèncer la crisi no és racional. Però encara és pitjor tancar els ulls davant de la realitat. És ben el contrari del que fa la tradició judeocristiana, que reconeix la realitat com una cosa en última instància positiva, fins i tot quan mostra un rostre negatiu i contradictori. La realitat és positiva perquè ens posa contínuament en marxa, suscita interrogants i ens provoca per tal que prenguem posició davant del que succeeix.

Aquesta consciència ha forjat la història mil·lenària d'Occident. El judici que la tradició judeocristiana ha llançat sobre la realitat («I veié Déu que tot era bo», Gènesi 1,31), ha permès que Occident es desenvolupés afrontant qualsevol tipus de circumstàncies, favorables o no, a partir de la certesa que el Misteri bo havia sortit a trobar-lo en la història. A diferència del dualisme o del maniqueisme —segons els quals el

precisament a partir dels reptes que la realitat planteja, tot responent-hi amb intel·ligència, creativitat, gratuïtat i capacitat de sacrifici.

Ara bé, cada generació ha de prendre la iniciativa, tal com ens recorda Benet XVI: «Un progrés acumulatiu només és possible en els aspectes materials. En canvi, en l'àmbit de la consciència ètica i de la decisió moral no hi ha cap possibilitat semblant d'increment pel simple fet que la llibertat de l'ésser humà és sempre nova i ha de prendre sempre de nou les seves decisions. Mai són preses abans d'hora per algú altre en el nostre lloc. En aquest cas, efectivament, ja no seríem lliures. La llibertat pressuposa que en les decisions fonamentals cada home, cada generació, tingui un nou inici» (*Spe salvi*, 24).

És una invitació a afrontar personalment la crisi com una oportunitat, encara que pugui semblar una paradoxa. En efecte, la crisi ens obliga a adonar-nos del valor de certes coses, en què no parem atenció fins que ens falten, com ara la família, l'educació o la feina. La Transició espanyola és un exemple d'un període difícil que es va saber afrontar amb una gran tensió ideal i sense la dialèctica exasperant que predomina actualment. Ens mostra que no estem abocats a la desesperació o a l'enfrontament ideològic.

Llavors, ¿com podem posar de nou en marxa la nostra llibertat? ¿Per on podem començar?

En primer lloc, cal que siguem lleials i admetre que les ideologies ja no ens serveixen; que l'estatalisme ens enfonsa en els deutes; que el sistema financer no és el que pot salvar l'home. Totes aquestes coses fan créixer el nombre d'*indignats*, manifestació d'una exigència bona (l'exigència que tots els desitjos i les necessitats concretes de les persones no quedin sempre al marge del debat públic) i alhora desordenada, que fàcilment du a la violència.

En segon lloc, necessitem identificar, en la situació actual, persones que afrontin la crisi com una oportunitat, i que generin esperança.

Alguns exemples

Enmig d'una de les crisis més greus de la nostra història, hi ha persones que s'han posat en marxa sense esperar que uns altres –sempre uns altres– resolguin els problemes. Com que no és possible canviar-ho tot de cop i volta, han començat a canviar ells.

- En aquesta època de penúria hi ha gent que recull aliments per lliurar-los a famílies que ja no arriben a final de mes. O crea espais per acollir immigrants, i es converteix així en factor de cohesió en els nostres pobles i ciutats, amb un *caliu humà* que retorna l'esperança als més necessitats.
- Moltes famílies, davant de les dificultats econòmiques, descobreixen el valor de fer sacrificis –tal vegada per garantir com puguin l'educació dels fills–, i assumeixen un règim de vida més sobri. Fins i tot en un temps en què es defensa a ultrança el propi benestar, hi ha famílies que adopten nens amb greus deficiències, o que acullen joves problemàtics que ningú vol, fent possible el miracle impensable d'un afecte a la vida que fa que la societat sigui menys violenta.
- En aquest moment que es destrueixen llocs de feina, hi ha treballadors que se senten protagonistes de la seva feina i decideixen d'abaixar-se el sou per tal que l'empresa pugui seguir endavant i ningú en quedi fora. I hi ha empresaris que assumeixen nous riscos a favor dels treballadors i de nous llocs de feina. També en un moment en què

moltes famílies es desesperen per l'educació dels fills, hi ha pares que arriben a arrisquen temps i diners per començar l'aventura de crear una escola, oferint un espai *amable* al barri.

- En un panorama juvenil sovint desolador, hi ha molts joves que no en tenen prou amb un futur mediocre que els aboca a l'atur: molts estudiants es lliuren amb serietat a l'estudi i no els basta de tenir el títol al final de la carrera, sinó que aprenen idiomes i estan disposats a anar-se'n a estudiar o a fer pràctiques a l'estranger; així aconseguen bons llocs a les empreses o universitats estrangeres.
- Davant la violència i el terrorisme present en la nostra societat, hi ha persones que des del començament han sabut distingir entre el bé i el mal i han apostat per la reconciliació i el perdó tot respectant la llei i la justícia.

Els factors d'un canvi possible

¿Què és el que uneix totes aquestes iniciatives?

El convenciment que la realitat, fins i tot quan es mostra negativa i difícil –com veiem avui–, provoca de nou el desig de conèixer, construir i comprometre's, encara que hagi pogut quedar adormit i mortificat durant anys, a causa de l'homologació que estableix el poder, amb què tot sovint som connivents.

El camí per no suportar resignadament la crisi, i per afrontar-la eficaçment, passa pel fet de viure la realitat com una provocació que desperta el nostre desig i la nostra capacitat de deixar-nos interrogar per tot. Començant pel problema de la manca de feina de tantes persones i seguint per la desesperació en què cauen moltes famílies davant d'un futur incert.

Els exemples esmentats indiquen la resposta a una pregunta inevitable: ¿d'on neix la reactivació del creixement?

Neix d'**aquell instant imprevisible** en què un home genera alguna cosa nova (productes, serveis, valor afegit, bellesa per a si mateix i per als altres) en la família, en la comunitat, en l'empresa, en el poble o ciutat. Una aportació de bé i de riquesa que cap precedent històric, social o polític pot explicar del tot. Tots reconeixem amb facilitat aquells moments en què la creativitat d'un home arrossega la resta i dóna lloc a una cosa nova; o quan les circumstàncies han aguditzat el nostre enginy i hem donat un nou pas en la nostra feina.

No és el mateix fer bé la nostra feina que afrontar bé la realitat. Molts negocis han fracassat per no adaptar-se a la nova situació. Les circumstàncies canvien i exigeixen de nosaltres una creativitat que només pot desenvolupar-se si acceptem el repte d'una realitat que sabem que és positiva. ¿D'on podem aprendre una posició com aquesta davant la realitat?

L'esperança reneix formant part d'un poble

Les iniciatives i el desig de construir només es poden sostenir si la persona no queda aïllada, si forma part d'un poble. Una realitat de poble només es dóna quan la gent s'uneix per alguna cosa substancial, en lloc de fer-ho per un benefici provisional; no en contra d'algú, sinó per un bé desitjat i perseguit, que fa que descobrim que la feina de cadascú és un bé per a tots.

L'any 1905 el poeta Joan Maragall, amic personal de Gaudí, es lamentava que les obres del temple de la Sagrada Família, obra ideal per a tota una societat, s'haguessin

d'interrompre per manca de diners. Deia aleshores: «un poble en sagnant anarquia, un poble a la misèria, encara és un poble i té dret a totes les esperances; però un poble sense idealitat no és res ni té dret a res».

Per tant, la destrucció d'un poble –amb tota la seva riquesa expressiva i associativa– i del seu ideal és l'avantsala de la supressió del desig d'alguna cosa gran: de fet, si els joves no troben una experiència humana diferent, un ideal per al qual donar la vida, ¿com poden percebre que el món pot canviar? ¿Com poden no caure en l'escepticisme?

La tasca de la política

Davant el parlament alemany, Benet XVI ha indicat el que és important per a un polític: «un cor dòcil», que sàpiga «fer justícia al poble» i «distingir el bé del mal». D'aquesta manera mostra el camí perquè polítics de diversa ideologia col·laborin per al bé comú en moments tan difícils com els actuals. L'esperit de la Transició pot tornar a presidir la nostra política, i cal que ho faci.

Desgraciadament, en els darrers anys hem assistit a una erosió dels fonaments de la nostra convivència. Un bon nombre d'iniciatives legislatives han nascut d'un esperit partidista que ha dividit la societat espanyola, i que ha generat més violència. Un vot responsable ha de castigar o afavorir sempre els polítics en funció de l'aportació que fan al bé comú. I això inclou una adequada gestió econòmica dels recursos que administren i dels quals cal que responguin davant de tota la societat.

El que no es pot demanar als polítics és que ens treguin de la crisi mentre nosaltres restem de braços creuats. Cal retornar a la societat civil el protagonisme que necessita per respondre amb obres les necessitats que tenen davant. Per tot això, la subsidiarietat real –el que pugui fer la societat que no ho faci l'Administració– ens sembla un criteri determinant per votar en les properes eleccions generals i per afavorir la recuperació econòmica. Recolzarem, per tant, aquelles formacions polítiques que respectin la vida i afavoreixin la família com a font de cohesió social, que valorin i sostinguin amb creativitat la llibertat d'educar, que alimentin la lliure iniciativa creadora de treball, que afavoreixin la solidaritat i el bé comú entre les diferents regions d'Espanya.

Igualment, considerem un criteri decisiu per al vot la promoció i tutela de la llibertat religiosa, amb la seva essencial dimensió pública i la seva capacitat d'educar i generar obres. La tasca de l'Església és decisiva, i encara ho és més en aquest temps de crisi. I no només per la capacitat de sortir a trobar aquells que no tenen recursos. La seva presència contínua i pacient, a través d'obres i persones, és motiu d'esperança, ja que afirma el valor infinit de cada home. Només l'autèntica religiositat –no conformar-se amb res que no respongui al desig d'infinit del cor– fa que la persona sigui lliure del poder en totes les seves expressions i li retorna el protagonisme per construir conjuntament amb els altres.

Aquesta és la contribució dels catòlics a la vida social i política del nostre país. I el temps de crisi es presenta com una oportunitat per tornar a construir junts la ciutat comuna.